

EUROOPAN YHTEISÖN JA SEN JÄSENVALTIOIDEN
SEKÄ ANDIEN YHTEISÖN JA SEN JÄSENVALTIOIDEN
(BOLIVIA, ECUADOR, KOLUMBIA, PERU JA VENEZUELA)
SOPIMUS POLIITTISESTA VUOROPUHELUSTA
JA YHTEISTYÖSTÄ

BELGIAN KUNINGASKUNTA,

TANSKAN KUNINGASKUNTA,

SAKSAN LIITTOTASAVALTA,

HELLEENIEN TASAVALTA,

ESPANJAN KUNINGASKUNTA,

RANSKAN TASAVALTA,

IRLANTI,

ITALIAN TASAVALTA,

LUXEMBURGIN SUURHERTTUAKUNTA,

ALANKOMAIDEN KUNINGASKUNTA,

ITÄVALLAN TASAVALTA,

PORTUGALIN TASAVALTA,

SUOMEN TASAVALTA,

RUOTSIN KUNINGASKUNTA,

ISON-BRITANNIAN JA POHJOIS-IRLANNIN YHDISTYNYT KUNINGASKUNTA,

Euroopan yhteisön perustamissopimuksen ja Euroopan unionista tehdyn sopimuksen sopimuspuolet, jäljempänä 'jäsenvaltiot', ja

EUROOPAN YHTEISÖ

sekä

ANDIEN YHTEISÖ JA SEN JÄSENVALTIOT

BOLIVIAN TASAVALTA,

KOLUMBIAN TASAVALTA,

ECUADORIN TASAVALTA,

PERUN TASAVALTA,

VENEZUELAN BOLIVARIAANINEN TASAVALTA

OTTAVAT HUOMIOON osapuolten väliset perinteiset historialliset ja kulttuuriset siteet sekä halunsa vahvistaa suhteitaan niitä nykyisin ohjaavien mekanismien pohjalta;

KATSOVAT, että tämän uuden poliittista vuoropuhelua ja yhteistyötä koskevan sopimuksen olisi syvennettävä ja laajennettava Euroopan unionin ja Andien yhteisön välisiä suhteita laadullisesti, kumpaakin osapuolta kiinnostavat uudet alat mukaan luettuina;

VAHVISTAVAT kunnioittavansa ihmisoikeuksien yleismaailmallisessa julistuksessa määriteltyjä demokratian periaatteita ja perusluonteisia ihmisoikeuksia sekä kansainvälisen humanitaarisen oikeuden säännöksiä;

PALAUTTAVAT MIELIIN sitoutumisensa oikeusvaltion ja hyvän hallintotavan periaatteiden noudattamiseen;

OVAT VAKUUTTUNEITA laittomien huumausaineiden ja niihin liittyvien rikosten torjunnan tärkeydestä tukeutuen tältä osin yhteisvastuun, kokonaisvaltaisuuden, tasapainoisuuden ja monenvälisyyden periaatteisiin;

KOROSTAVAT sitoutuneensa keskinäiseen yhteistyöhön köyhyyden poistamisen, sosiaalisen oikeudenmukaisuuden ja yhteenkuuluvuuden sekä tasapuolisen ja kestävä kehityksen tavoitteiden saavuttamiseen ottaen tässä yhteydessä huomioon sellaiset tekijät kuin alttiuden luonnonkatastrofeille, ympäristön säilyttämisen ja suojelun sekä biologisen monimuotoisuuden, ihmisoikeuksien kunnioittamisen parantamisen, demokraattisten instituutioiden ja hyvän hallintotavan edistämisen sekä Andien maiden asteittaisen yhdentymisen maailmantalouteen;

PAINOTTAVAT osapuolten pitävän yhteisen edun kannalta tärkeistä kahdenvälisistä, alueellisista ja kansainvälisistä kysymyksistä käytävän poliittisen vuoropuhelun lujittamista sekä vuoropuhelumekanismia tärkeinä, kuten jo on todettu Roomassa 30 päivänä kesäkuuta 1996 allekirjoitetussa yhteisessä julistuksessa Euroopan unionin ja Andien yhteisön poliittisesta vuoropuhelusta;

KOROSTAVAT tarvetta vahvistaa vuonna 1993 allekirjoitetulla, Euroopan talousyhteisön sekä Cartagenan sopimuksen ja sen jäsenvaltioiden eli Bolivian tasavallan, Kolumbian tasavallan, Ecuadorin tasavallan, Perun tasavallan ja Venezuelan tasavallan välisellä yhteistyötä koskevalla puitesopimuksella, jäljempänä 'vuoden 1993 puitesopimus', hallittavaa yhteistyöohjelmaa;

TUNNUSTAVAT, että on tarpeen tehostaa Andien yhteisön alueellista yhdentymisprosessia, kaupan vapauttamista ja talousuudistusta sekä tehostaa konfliktien ehkäisytoimia Andien alueen rauhan vyöhykkeen luomiseksi Liman sitoumuksen mukaisesti (rauhan ja turvallisuuden edistämistä ja maanpuolustukseen liittyvien menojen rajoittamista ja valvomista koskeva Andien yhteisön peruskirja);

OVAT TIETOISIA tarpeesta edistää Andien alueen kestävästä kehitystä sellaisen kehityskumppanuuden avulla, jossa ovat mukana kaikki asianomaiset toimijat, järjestäytyneen kansalaisyhteiskunnan ja yksityisen sektorin edustajat mukaan luettuina, Monterreyn konsensuksessa ja Johannesburgin julistuksessa sekä sen täytäntöönpanosuunnitelmassa vahvistettujen periaatteiden mukaisesti;

OVAT VAKUUTTUNEITA tarpeesta solmia yhteistyösuhteet muuttoliike-, turvapaikka- ja pakolaiskysymyksissä;

PAINOTTAVAT haluaan tehdä yhteistyötä kansainvälisillä foorumeilla;

OVAT TIETOISIA tarpeesta lujittaa Euroopan unionin ja Andien yhteisön välisiä suhteita niiden perustana olevien rakenteiden vahvistamiseksi, jotta osapuolet olisivat valmiita kohtaamaan kansainvälisten suhteiden uudenlaisen dynamiikan globaalistuneessa ja vuorovaikutteisessa maailmassa;

OTTAVAT HUOMIOON strategisen kumppanuuden, joka perustettiin Euroopan unionin sekä Latinalaisen Amerikan ja Karibian maiden välille vuoden 1999 Rion huippukokouksen yhteydessä ja joka vahvistettiin vuoden 2002 Madridin huippukokouksessa; ja

TOISTAVAT tässä yhteydessä tarpeen tukea sellaista kanssakäymistä, joka on tarpeen, jotta voitaisiin luoda edellytykset Euroopan unionin ja Andien yhteisön suhteiden lujittamiselle vakaalta ja molempia osapuolia hyödyttävältä pohjalta,

OVAT PÄÄTTÄNEET TEHDÄ TÄMÄN SOPIMUKSEN:

I OSASTO

SOPIMUKSEN TAVOITTEET, LUONNE JA SOVELTAMISALA

1 ARTIKLA

Periaatteet

1. Ihmisoikeuksien yleismaailmallisessa julistuksessa määriteltyjen demokratian periaatteiden ja perusluonteisten ihmisoikeuksien sekä oikeusvaltioperiaatteen kunnioittaminen on kummankin osapuolen sisä- ja ulkopoliittikan lähtökohta ja olennainen osa tätä sopimusta.

2. Osapuolet vahvistavat sitoutuneensa edistämään kestäväää kehitystä ja Yhdistyneiden Kansakuntien vuosituhatjulistuksen kehitystavoitteita.
3. Osapuolet vahvistavat sitoutumisensa hyvän hallintotavan periaatteisiin ja korruption torjuntaan.

2 ARTIKLA

Tavoitteet ja soveltamisala

1. Osapuolet vahvistavat, että niiden yhteisenä tavoitteena on vahvistaa ja syventää keskinäisiä suhteitaan kaikilla tämän sopimuksen soveltamisalaan kuuluvilla aloilla kehittämällä poliittista vuoropuhelua ja yhteistyötä.
2. Osapuolet vahvistavat, että niiden yhteisenä tavoitteena on pyrkiä luomaan edellytykset neuvotella Dohan työohjelman tulosten pohjalta toteuttamiskelpoinen ja niitä molempia hyödyttävä assosiaatiosopimus, johon sisältyy vapaakauppasopimus.

3. Tämän sopimuksen täytäntöönpanon tarkoituksena on edistää osaltaan näiden edellytysten syntymistä, sillä se lisää Andien yhteisön poliittista ja yhteiskunnallista vakautta, syventää alueellista yhdentymisprosessia ja vähentää köyhyyttä kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti.
4. Sopimus ohjaa osapuolten poliittista vuoropuhelua ja yhteistyötä sekä sisältää sen soveltamista varten tarvittavat institutionaaliset järjestelyt.
5. Osapuolet sitoutuvat tarkastelemaan säännöllisesti sopimuksen täytäntöönpanon edistymistä ottaen huomioon ennen sopimuksen voimaantuloa saavutetun edistymisen.

II OSASTO

POLIITTINEN VUOROPUHELU

3 ARTIKLA

Tavoitteet

1. Osapuolet sopivat lujittavansa säännöllistä poliittista vuoropuheluaan niiden periaatteiden pohjalta, jotka on vahvistettu vuoden 1993 puitesopimuksessa ja vuonna 1996 annetussa osapuolten välisessä Rooman julistuksessa.

2. Osapuolet sopivat, että poliittinen vuoropuhelu kattaa kaikki keskinäisen edun mukaiset aiheet ja kaikki muut kansainväliset kysymykset. Sillä pyritään edistämään yhteisten tavoitteiden saavuttamiseen ja yhteisen perustan vahvistamiseen tähtääviä uusia aloitteita sellaisilla aloilla kuin turvallisuus, alueellinen kehitys ja vakaus, konfliktien ehkäisy ja ratkaiseminen, ihmisoikeudet, demokraattisen hallinnon vahvistaminen, korruption torjunta, kestävä kehitys, laitton muuttoliike, terrorismin vastaiset toimet sekä laittomia huumausaineita ja niiden kemiallisia esiasteita koskeva maailmanlaajuinen ongelma, rahanpesu sekä pienaseiden ja kevyiden aseiden kaupan kaikki näkökohdat. Vuoropuhelu tarjoaa myös perustan aloitteiden tekemiselle ja se tukee yhteistyötä koskevien ja muiden aloitteiden ja toimien suunnittelua koko Latinalaisen Amerikan alueella.
3. Osapuolet ovat yhtä mieltä siitä, että poliittinen vuoropuhelu tarjoaa mahdollisuuden laajaan tietojenvaihtoon ja se on foorumi yhteisten aloitteiden tekemiselle kansainvälisellä tasolla.

4 ARTIKLA

Mekanismit

Osapuolet sopivat, että niiden välinen poliittinen vuoropuhelu käydään:

- a) tarvittaessa ja osapuolten niin sopiessa valtioiden ja hallitusten päämiesten tasolla;

- b) ministeritasolla;
- c) korkeiden virkamiesten tasolla,
- d) käytännön toimista vastaavien tahojen tasolla,

sekä hyödyntäen diplomaattikanavia mahdollisimman tehokkaasti.

5 ARTIKLA

Yhteistyö ulko- ja turvallisuuspolitiikan alalla

Osapuolet pyrkivät mahdollisuuksien mukaan tekemään yhteistyötä ulko- ja turvallisuuspolitiikan alalla sekä sovittamaan kantansa yhteen ja tekemään yhteisiä aloitteita asianmukaisilla kansainvälisillä foorumeilla.

III OSASTO

YHTEISTYÖ

6 ARTIKLA

Tavoitteet

1. Osapuolet sopivat vahvistavansa vuoden 1993 puitesopimuksessa määrättyä yhteistyötä ja laajentavansa sitä muille aloille. Yhteistyössä keskitytään:
 - a) lujittamaan rauhaa ja turvallisuutta;
 - b) edistämään poliittista ja yhteiskunnallista vakautta tukemalla demokraattista hallintotapaa ja ihmisoikeuksien kunnioittamista;
 - c) syventämään Andien alueen maiden alueellista yhdentymistä niiden yhteiskunnallisen, poliittisen ja taloudellisen kehityksen edistämiseksi, mukaan lukien myös tuotantokyvyn parantaminen ja vientikapasiteetin vahvistaminen;

- d) vähentämään köyhyyttä ja edistämään sosiaalista ja alueellista yhteenkuuluvuutta ja tasapuolisempia mahdollisuuksia sosiaalipalvelujen saantiin ja talouskasvusta saatavan hyödyn oikeudenmukaisempaa jakautumista samalla, kun varmistetaan taloudellisten, sosiaalisten ja ympäristöä koskevien tekijöiden asianmukainen tasapaino kestävä kehityksen periaatteiden mukaisesti.
2. Osapuolet sopivat, että yhteistyöhön kuuluu myös taloudelliseen ja yhteiskunnalliseen kehitykseen vaikuttavia monialaisia kysymyksiä kuten naisten ja miesten tasa-arvo, alkuperäisväestön kunnioittaminen, luonnonkatastrofien ehkäiseminen ja hallinta, ympäristön säilyttäminen ja suojeleminen, biologinen monimuotoisuus sekä tutkimuksen ja teknologian kehittäminen. Myös alueellinen yhdentymisen katsotaan monialaiseksi kysymykseksi, minkä vuoksi kansallisten yhteistyötoimien olisi oltava yhdenmukaisia alueellisen yhdentymisprosessin kanssa.
3. Osapuolet sopivat rohkaisevansa toimenpiteitä, jotka lisäävät Andien alueen maiden alueellista yhdentymistä ja vahvistavat sopimuspuolten alueidenvälisiä suhteita.

7 ARTIKLA

Keinot

Osapuolet sopivat, että yhteistyön toteutusmuotoja ovat tekninen apu, selvitykset, koulutus, tietojen ja asiantuntemuksen vaihto, kokoukset, seminaarit, tutkimushankkeet, infrastruktuurin kehittäminen, uusien rahoitusmekanismien käyttö tai mitkä tahansa muut keinot, joista osapuolet sopivat ottaen huomioon kyseisen yhteistyön alan, asetetut tavoitteet sekä tähän yhteistyöhön sovellettavien sääntöjen ja määräysten mukaisesti käytettävissä olevat keinot.

8 ARTIKLA

Yhteistyö ihmisoikeuksien, demokratian ja hyvän hallintotavan alalla

Osapuolet sopivat, että tämän alan yhteistyöllä tuetaan aktiivisesti hallituksia ja järjestyneen kansalaisyhteiskunnan edustajia erityisesti seuraaviin aloihin liittyvillä toimilla:

- a) ihmisoikeuksien, demokratiakehityksen ja hyvän hallintotavan edistäminen asianmukaiset vaalimenettelyt mukaan luettuina;

- b) oikeusvaltioperiaatteen vahvistaminen sekä moitteettoman ja avoimen julkishallinnon edistäminen, mikä käsittää myös korruption torjunnan paikallisella, alueellisella ja kansallisella tasolla;
- c) riippumattoman ja tehokkaan oikeuslaitoksen takaaminen;
- d) ihmisoikeuksien edistämistä ja suojelua koskevan Andien peruskirjan täytäntöönpano ja siitä tiedottaminen.

9 ARTIKLA

Yhteistyö konfliktien ehkäisemisen alalla

1. Osapuolet sopivat, että tämän alan yhteistyöllä edistetään ja tuetaan kokonaisvaltaista rauhanpolitiikkaa, konfliktien ehkäisy ja ratkaiseminen mukaan luettuina. Tämä politiikka perustuu yhteiskunnan sitoutumisen ja osallistumisen periaatteeseen, ja se kohdistuu erityisesti alueiden ja pienalueiden sekä kansallisten valmiuksien kehittämiseen. Sen avulla varmistetaan tasapuoliset poliittiset, taloudelliset, sosiaaliset ja kulttuuriset mahdollisuudet kaikille yhteiskuntaryhmille, vahvistetaan demokraattista legitimiyyttä, edistetään sosiaalista yhteenkuuluvuutta ja julkisten asioiden tehokasta hoitoa, luodaan toimivat järjestelmät eri ryhmien etujen rauhanomaista yhteensovittamista varten ja tuetaan aktiivista ja järjestäytynyttä kansalaisyhteiskuntaa.

2. Yhteistyötoimilla voidaan esimerkiksi tukea välitys-, neuvottelu- ja sovitteluprosesseja, yhteisten luonnonvarojen alueellista hallintaa, aseistariisuntaa, laittomien aseellisten ryhmien entisten jäsenten kotiuttamista ja sopeuttamista yhteiskuntaan, toimia lapsisotilaita (lapsen oikeuksia koskevan Yhdistyneiden Kansakuntien yleissopimuksen määritelmän mukaisesti) koskevan ongelman ratkaisemiseksi, jalkaväkimiinojen vastaisia toimenpiteitä, rajavalvontaan liittyviä koulutusohjelmia sekä Liman sitoumuksen (rauhan ja turvallisuuden edistämistä ja maanpuolustukseen liittyvien menojen rajoittamista ja valvomista koskeva Andien yhteisön peruskirja) täytäntöönpanoa ja siitä tiedottamista.

3. Osapuolet tekevät yhteistyötä myös pienaseiden ja kevyiden aseiden laittoman kaupan torjumiseksi tavoitteena muun muassa sovittaa yhteen toimia oikeudellisen ja institutionaalisen yhteistyön lujittamiseksi sekä tehostaa siviilien hallussa olevien pienaseiden ja kevyiden aseiden kokoamista ja tuhoamista.

10 ARTIKLA

Yhteistyö julkisen hallinnon nykyaikaistamisen alalla

1. Osapuolet sopivat, että tämän alan yhteistyöllä pyritään nykyaikaistamaan Andien maiden julkishallintoa ja tukemaan tässä yhteydessä erityisesti Andien alueen yhdentymisprosessista johtuvia hajauttamisjärjestelyjä ja organisatorisia muutoksia. Tarkoituksena on yleisesti parantaa järjestelmän tehokkuutta, taata julkisten varojen avoin hoito ja siihen liittyvä tilivelvollisuus sekä parantaa oikeudellista ja institutionaalista kehystä kummankin osapuolen parhaiden käytäntöjen pohjalta sekä politiikkojen ja välineiden kehittämisestä Euroopan unionissa saatuja kokemuksia hyödyntäen.
2. Yhteistyötoimiin voi kuulua muun muassa ohjelmia, joilla pyritään kehittämään politiikan suunnitteluun ja toteuttamiseen tarvittavia valmiuksia (julkiset palvelut, talousarvion laatiminen ja täytäntöönpano, korruption torjunta ja järjestäytyneen kansalaisyhteiskunnan osallistuminen) ja vahvistaa oikeuslaitosta.

11 ARTIKLA

Yhteistyö alueellisen yhdentymisen alalla

1. Osapuolet sopivat, että tämän alan yhteistyöllä pyritään vahvistamaan Andien yhteisön alueellista yhdentymisprosessia ja erityisesti tukemaan alueen yhteismarkkinoiden perustamista ja toteutusta.
2. Yhteistyöllä pyritään tukemaan Andien yhteisöön kuuluvien maiden yhteisten instituutioiden kehittämistä ja lujittamista ja tiivistämään kyseisten instituutioiden välistä yhteistyötä. Sillä tehostetaan instituutioiden välistä vaihtoa yhdentymiseen liittyvissä kysymyksissä laajentamalla ja syventämällä pohdintaa seuraavilla aloilla: yhdentymiskehityksen analysointi ja edistäminen, julkaisut, yhdentymiskysymyksiin liittyvät korkeakouluopinnot sekä apurahat ja käytännön harjoittelu.
3. Yhteistyöllä edistetään myös yhteisten politiikkojen kehittämistä ja oikeudellisen kehyksen yhdenmukaistamista alakohtaiset politiikat, kuten kauppaa, tulli, energia, liikenne, viestintä, ympäristö ja kilpailu, ja tuetaan makrotalouspolitiikan yhteensovittamista muun muassa rahapolitiikan, finanssipolitiikan ja julkisen talouden aloilla.
4. Yhteistyö voi käsittää muun muassa kaupan alan teknisen avun seuraavissa kysymyksissä:
 - a) Andien alueen tulliliiton lujittaminen ja toteuttaminen;

- b) alueen sisäisen kaupan kehittämistä haittaavien esteiden vähentäminen ja poistaminen;
 - c) tulli- ja passitusmenettelyjen yksinkertaistaminen, nykyaikaistaminen, yhdenmukaistaminen ja niveltäminen toisiinsa sekä lainsäädännön, sääntöjen ja ammatillisen koulutuksen kehittämisen tukeminen; ja
 - d) alueellisten yhteismarkkinoiden perustaminen tavaroiden, palvelujen, pääoman ja henkilöiden vapaan liikkuvuuden turvaamiseksi ja markkinoiden täysimääräistä täytäntöönpanoa varten tarvittavat täydentävät toimenpiteet.
5. Osapuolet sopivat lisäksi, että raja-alueiden yhdentymis- ja kehitystoimia koskevat Andien maiden politiikat ovat olennainen osa alue- ja pienaluetason yhdentymisprosessin voimistamista ja vakiinnuttamista.

12 ARTIKLA

Alueellinen yhteistyö

Osapuolet sopivat käyttävänsä kaikkia olemassa olevia yhteistyövälineitä edistääkseen toimia, joilla tähdätään yhtäältä Euroopan unionin ja Andien yhteisön ja toisaalta Andien maiden ja muiden Latinalaisen Amerikan ja Karibian maiden/alueiden aktiivisen ja vastavuoroisen yhteistyön kehittämiseen sellaisilla aloilla kuin kaupan ja investointien edistäminen, ympäristö, luonnonkatastrofien ehkäiseminen ja hallinta, tutkimus, energia, liikenne, viestinnän infrastruktuurit, alueellinen kehitys ja maankäytön suunnittelu.

13 ARTIKLA

Yhteistyö kaupan alalla

Ottaen huomioon yhteisen tavoitteensa pyrkiä luomaan edellytykset sille, että Euroopan unioni ja Andien yhteisö voisivat neuvotella Dohan työohjelman tulosten pohjalta toteuttamiskelpoisen ja molempien edun mukaisen assosiaatiosopimuksen, joka sisältää vapaakauppasopimuksen, osapuolet sopivat, että kaupan alan yhteistyöllä pyritään parantamaan Andien maiden kilpailukykyä niiden valmiuksia kehittämällä ja helpottamalla näin niiden osallistumista Euroopan markkinoille ja maailmantalouteen.

Tämän tavoitteen saavuttaminen edellyttää kaupan alan teknistä apua muun muassa seuraavissa kysymyksissä: kaupan helpottaminen ja tulliala (esimerkiksi menettelyjen yksinkertaistaminen, tullihallintojen nykyaikaistaminen ja virkamiesten koulutus), tekniset standardit, terveys- ja kasvinsuojelutoimet, teollis- ja tekijänoikeudet, investoinnit, palvelut, julkiset hankinnat ja riitojenratkaisujärjestelmät. Teknisellä avulla pyritään edistämään alueen sisäisen kaupan kehittämistä ja monipuolistamista mahdollisimman laajasti ja kannustamaan Andien aluetta osallistumaan aktiivisesti Maailman kauppajärjestön alaisuudessa käytäviin monenvälisiin kauppaneuvotteluihin.

Kauppan alan teknisen avun keinoin olisi lisäksi pyrittävä yksilöimään ja poistamaan kaupan kehitystä haittaavat esteet.

Lisäksi voidaan pyrkiä edistämään ja tukemaan muun muassa seuraavia toimia:

- kaupan edistämistoimet, joihin kuuluu myös asianmukainen yhteistyö osapuolten yritysten välillä;
- kauppavaltuuskunnat;
- markkina-analyysit;
- selvitykset siitä, miten paikallinen tuotanto voidaan parhaiten mukauttaa ulkomaanmarkkinoiden tarpeisiin.

14 ARTIKLA

Yhteistyö palvelujen alalla

Osapuolet sopivat vahvistavansa yhteistyötään palvelualalla palvelukaupan yleissopimuksen (GATS-sopimus) sääntöjen mukaisesti ottaen näin huomioon palvelujen kasvavan merkityksen talouksiensa kehittämisen ja monipuolistamisessa. Yhteistyötä lisäämällä pyritään parantamaan Andien yhteisön palvelualan kilpailukykyä ja helpottamaan sen laajempaa osallistumista palvelujen maailmankauppaan kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti. Osapuolet päättävät, mille palvelualoille yhteistyö keskitetään. Toimet kohdistetaan muun muassa sääntelyyn sekä rahoituksen ja teknologian saatavuuteen.

15 ARTIKLA

Yhteistyö teollis- ja tekijänoikeuksien alalla

Osapuolet sopivat, että tämän alan yhteistyöllä pyritään edistämään investointeja, teknologian siirtoa, tiedon levitystä, kulttuuri- ja muuta luovaa toimintaa ja niihin liittyvää taloudellista toimintaa sekä yhteisiä käyttömahdollisuuksia ja etuja. Osapuolet sitoutuvat takaamaan lainsäädäntönsä ja poliittisten toimintaperiaatteidensa rajoissa teollis- ja tekijänoikeuksien asianmukaisen ja tehokkaan suojan tiukimpien kansainvälisten vaatimusten mukaisesti.

16 ARTIKLA

Yhteistyö julkisten hankintojen alalla

Osapuolet sopivat, että tämän alan yhteistyöllä pyritään edistämään avoimien, syrjimättömien ja selkeiden menettelyjen noudattaminen vastavuoroisesti julkisten hankintojen yhteydessä kaikilla tasoilla.

17 ARTIKLA

Yhteistyö kilpailupolitiikan alalla

Osapuolet sopivat, että kilpailupolitiikkaa koskevalla yhteistyöllä edistetään kilpailusääntöjen tosiasiallista käyttöönottoa ja soveltamista sekä tietojen levittämistä avoimuuden lisäämiseksi ja oikeusvarmuuden parantamiseksi Andien yhteisön markkinoilla toimiville yrityksille.

18 ARTIKLA

Tulliyhteistyö

1. Osapuolet sopivat, että tämän alan yhteistyöllä pyritään takaamaan kauppaan ja kestäväan kehitykseen liittyvien Maailman kauppajärjestön sääntöjen noudattaminen ja varmistamaan osapuolten tullijärjestelmien yhteensopivuus niiden välisen kaupan helpottamiseksi.
2. Yhteistyö voi käsittää seuraavaa:
 - a) tuonti- ja vientiasiakirjojen yksinkertaistaminen ja yhdenmukaistaminen kansainvälisten standardien mukaisesti, yksinkertaistettujen ilmoitusten käyttö mukaan luettuna;
 - b) tullimenettelyjen parantaminen sellaisilla menetelmillä kuin riskinarviointi, tavaroiden yksinkertaistetut tuonti- ja tulliselvitysmenettelyt, valtuutetun toimijan aseman myöntäminen ja sähköistä tiedonsiirtoa (*electronic data interchangeability*, EDI) ja automaattisia järjestelmiä käyttämällä;
 - c) toimenpiteet tullipäätösten ja -tuomioiden selkeyden ja niitä koskevien muutoksenhakumenettelyjen parantamiseksi;

- d) järjestelmät, joilla varmistetaan, että kaupan alan toimijoita kuullaan säännöllisesti tuontia ja vientiä koskevista säännöksistä, määräyksistä ja menettelyistä.
3. Osapuolet sopivat, että ne tarkastelevat tällä sopimuksella perustetun institutionaalisen kehyksen puitteissa mahdollisuutta tehdä pöytäkirja keskinäisestä avunannosta tulliasioissa.

19 ARTIKLA

Yhteistyö teknisten määräysten ja vaatimustenmukaisuuden arvioinnin alalla

1. Osapuolet ovat yhtä mieltä siitä, että standardeja, teknisiä määräyksiä ja vaatimustenmukaisuuden arviointia koskeva yhteistyö on keskeinen tavoite erityisesti alueen sisäisen kaupan kehittämisen kannalta.
2. Osapuolten yhteistyöllä edistetään toimia seuraavilla aloilla:
 - a) sääntely-yhteistyö;
 - b) teknisten määräysten saattaminen kansainvälisten ja eurooppalaisten vaatimusten mukaisiksi;
ja

- c) alueellisen ilmoitusjärjestelmän ja syrjimättömällä tavalla toimivien vaatimustenmukaisuuden arviointilaitosten verkoston perustaminen sekä akkreditoinnin käytön kehittäminen.

3. Käytännössä yhteistyöllä:

- a) annetaan teknistä ja organisatorista tukea alueellisten verkostojen ja elinten perustamisen edistämiseksi ja parannetaan politiikkojen yhteensovittamista tavoitteena kansainvälisten ja alueellisten vaatimusten yhtenäinen käyttö ja niiden kanssa yhteensopivien teknisten määräysten ja vaatimustenmukaisuuden arviointimenettelyjen käyttöönotto;
- b) edistetään toimenpiteitä, joilla pyritään poistamaan osapuolten väliset erot vaatimustenmukaisuuden arvioinnin ja standardoinnin aloilla, muun muassa standardeja, vaatimustenmukaisuuden arviointia ja tyyppihyväksyntää koskevien tietojen vaihtoa; ja
- c) tuetaan toimenpiteitä, joilla pyritään lisäämään sopimuspuolten järjestelmien yhteensopivuutta edellä mainituilla aloilla, mukaan luettuina sellaiset tekijät kuin selkeys, hyvät sääntelykäytännöt sekä tuotteita ja liiketapoja koskevien laatustandardien edistäminen.

20 ARTIKLA

Teollinen yhteistyö

1. Osapuolet sopivat, että teollisella yhteistyöllä edistetään Andien alueen teollisuuden ja sen eri alojen nykyaikaistamista ja rakenneuudistusta sekä talouden toimijoiden yhteistyötä pyrkimällä vahvistamaan yksityistä sektoria ja samalla huolehtimaan ympäristön suojelusta.
2. Teollista yhteistyötä koskevissa aloitteissa otetaan huomioon kummankin osapuolen määrittämät painopisteet. Niissä otetaan huomioon teollisuuden kehityksen alueelliset näkökohdat ja edistetään tarvittaessa rajat ylittäviä kumppanuussuhteita. Aloitteilla pyritään erityisesti luomaan sopiva kehys liikkeenjohdollisen osaamisen parantamista sekä markkinoiden ja yritysten toimintaolosuhteiden avoimuuden lisäämistä varten.

21 ARTIKLA

Yhteistyö pienten ja keskisuurten yritysten ja mikroyritysten kehittämisen alalla

Osapuolet sopivat edistävänsä pienten ja keskisuurten yritysten sekä mikroyritysten kehitykselle suotuista ympäristöä muun muassa seuraavilla toimenpiteillä:

- a) talouden toimijoiden välisten yhteyksien, yhteisten investointien ja yhteisyritysten sekä tietoverkkojen edistäminen olemassa olevilla monialaisilla ohjelmilla;

- b) rahoituksen saannin helpottaminen, tietojen toimittaminen ja innovointiin kannustaminen;
- c) teknologian siirron helpottaminen;
- d) markkinointikanavien yksilöiminen ja tutkiminen.

22 ARTIKLA

Yhteistyö maa- ja metsätalouden sekä maaseudun kehittämisen aloilla

Osapuolet sopivat lisäävänsä keskinäistä yhteistyötään maa- ja metsätalouden sekä maaseudun kehittämisen aloilla elinkeinotoiminnan monipuolistamisen, hyvien ympäristökäytäntöjen, kestäväen taloudellisen ja sosiaalisen kehityksen ja elintarvikevarmuuden edistämiseksi. Tätä tarkoitusta varten osapuolet tarkastelevat:

- a) maataloustuotteiden laadun parantamiseen, valmiuksien kehittämiseen ja teknologian siirtämiseen tähtääviä toimenpiteitä sekä tuottajajärjestöjen hyväksi ja kaupan edistämistoimien tueksi toteutettavia toimenpiteitä;

- b) ympäristöterveyttä, eläinten ja kasvien terveyttä koskevia toimenpiteitä ja muita vastaavia näkökohtia ottaen huomioon osapuolten voimassa olevan lainsäädännön ja niiden kansainväliset, erityisesti Maailman kauppajärjestön ja monenvälisten ympäristösopimusten sääntöihin perustuvat velvoitteet;
- c) maaseudun kestävään taloudelliseen ja sosiaaliseen kehitykseen liittyviä toimenpiteitä, jotka liittyvät esimerkiksi ympäristöä säästäviin käytäntöihin, metsätalouteen, tutkimukseen, mahdollisuuden hankkia maata, maaseudun kestävään kehitykseen tai elintarvikevarmuuteen;
- d) maaseutuväestön ja -yhteisöjen erityisidentiteettiin perustuvan perinteisen toiminnan säilyttämiseen ja edistämiseen liittyviä toimenpiteitä, joihin kuuluvat muun muassa kokemusten vaihto ja kumppanuudet sekä paikallisten toimijoiden tai talouden toimijoiden yhteisyritysten ja yhteistyöverkoston kehittäminen.

23 ARTIKLA

Yhteistyö kalastuksen ja vesiviljelyn alalla

Osapuolet sopivat kehittävänsä taloudellista ja teknistä yhteistyötä kalastus- ja vesiviljelyaloilla erityisesti kalavarojen kestävästä käytöstä, hoidosta ja säilyttämisestä sekä ympäristövaikutusten arvioinnin osalta. Yhteistyön olisi ulotuttava myös jalostusteollisuuteen ja kaupan helpottamiseen. Kalastusalan yhteistyö voi johtaa kahdenvälisen kalastussopimusten tekemiseen osapuolten tai Euroopan yhteisön ja yhden tai useamman Andien yhteisön jäsenmaan välillä ja/tai monenvälisen kalastussopimusten tekemiseen osapuolten välillä.

24 ARTIKLA

Yhteistyö kaivostoiminnan alalla

Osapuolet sopivat, että tämän alan yhteistyössä keskitytään ympäristönsuojelunäkökohdat huomioon ottaen pääasiassa seuraaviin toimiin:

- a) edistetään molempien osapuolten yritysten osallistumista kestäväan mineraalien etsintään, louhintaan ja käyttöön osapuolten lainsäädännön mukaisesti;
- b) edistetään malmin etsintään ja louhintaan liittyvien tietojen, kokemusten ja teknologian vaihtoa;
- c) edistetään asiantuntijavaihtoa ja tehdään yhteistä tutkimustyötä teknologian kehittämismahdollisuuksien lisäämiseksi;
- d) kehitetään toimenpiteitä alan investointien edistämiseksi;
- e) kehitetään toimenpiteitä, joilla varmistetaan ympäristönäkökohtien huomioon ottaminen ja alan yritysten ympäristövastuu.

25 ARTIKLA

Yhteistyö energia-alalla

1. Osapuolet sopivat, että niiden yhteisenä tavoitteena on edistää energia-alan yhteistyötä muun muassa lujittamalla taloussuhteita sellaisilla keskeisillä aloilla kuin vesivoima, öljy ja kaasu, uusiutuvat energialähteet, energiansäästöteknologia, maaseudun sähköistys ja energiamarkkinoiden alueellinen yhdentyminen, missä yhteydessä otetaan huomioon, että Andien alueen maat toteuttavat jo parhaillaan sähköverkkojen yhteenliittämishankkeita.
2. Yhteistyö voi käsittää seuraavaa:
 - a) energiapoliittiset kysymykset, joihin kuuluvat muun muassa alueellisesti merkittävät yhteenliitetyt infrastruktuurit, energiahuollon parantaminen ja monipuolistaminen sekä energiamarkkinoille pääsyn parantaminen, mukaan luettuna kauttakuljetuksen, siirron ja jakelun helpottaminen;
 - b) energia-alan hallinto ja koulutus sekä teknologian ja osaamisen siirto;
 - c) energiansäästön, energiatehokkuuden ja uusiutuvien energialähteiden käytön edistäminen sekä energian tuotannon ja kulutuksen ympäristövaikutusten selvittäminen;
 - d) alan yritysten välistä yhteistyötä koskevat aloitteet.

26 ARTIKLA

Yhteistyö liikenteen alalla

1. Osapuolet sopivat, että tämän alan yhteistyössä keskitytään liikennejärjestelmien ja niihin liittyvän infrastruktuurin rakenteelliseen uudistamiseen ja nykyaikaistamiseen, matkustaja- ja tavaraliikenteen parantamiseen sekä kaupunki-, lento-, meri-, sisävesi-, rautatie- ja maantieliikennemarkkinoille pääsyn parantamiseen kehittämällä liikenteen hallinnan toiminnallisia ja hallinnollisia näkökohtia ja korostamalla tiukkojen toimintanormien merkitystä.
2. Yhteistyö voi käsittää seuraavaa:
 - a) tietojenvaihto osapuolten toimintalinjoista erityisesti kaupunkiliikenteen, multimodaaliliikenneverkkojen yhteenliittämisen ja yhteentoimivuuden sekä muiden molemmille osapuolille tärkeiden kysymysten osalta;
 - b) sisävesiväylien, maanteiden, rautateiden, satamien ja lentoasemien hallinnointi, myös asianomaisten viranomaisten asianmukainen yhteistyö;
 - c) maailmanlaajuiseen satelliittinavigointijärjestelmään (*Global Navigation Satellite System*, GNSS) ja kaupunkien joukkoliikennekeskuksiin liittyvän eurooppalaisen teknologian siirtoa koskevat hankkeet;

- d) turvallisuutta ja ympäristön pilaantumisen ehkäisyä koskevien normien parantaminen, mikä käsittää myös kansainvälisten normien noudattamisen valvonnan tehostamiseen tähtäävän yhteistyön sopivilla kansainvälisillä foorumeilla.

27 ARTIKLA

Yhteistyö tietoyhteiskunnan, tietotekniikan ja televiestinnän aloilla

1. Osapuolet ovat yhtä mieltä siitä, että tietotekniikka ja viestintä ovat nyky-yhteiskunnan avainaloja ja että ne ovat ehdottoman tärkeitä aloja taloudelliselle ja sosiaaliselle kehitykselle sekä joustavalle siirtymiselle tietoyhteiskuntaan. Tämän alan yhteistyöllä pyritään kaventamaan digitaalikuilua ja varmistamaan tietotekniikan tasapuoliset käyttömahdollisuudet erityisesti heikommien kehittyneillä alueilla.
2. Tämän alan yhteistyöllä pyritään edistämään:
 - a) vuoropuhelua tietoyhteiskunnan kaikista eri näkökohdista;
 - b) vuoropuhelua tietotekniikan ja viestinnän sääntelyä ja politiikkaa koskevista näkökohdista, myös standardeista;
 - c) tietojenvaihtoa standardeista, vaatimustenmukaisuuden arvioinnista ja tyyppihyväksynnästä;

- d) uuden tieto- ja viestintätekniiikan levittämistä ja tietojenvaihtoa tekniikan uusista merkittävistä saavutuksista;
- e) tieto- ja viestintäteknikkaan liittyviä yhteisiä tutkimushankkeita sekä tietoyhteiskunnan sovelluksia koskevia kokeiluhankkeita;
- f) telemaattisten verkkojen ja palvelujen yhteenliitettävyyttä ja yhteentoimivuutta;
- g) vastavuoroista pääsyä tietokantoihin ottaen asianmukaisesti huomioon kansallisen ja kansainvälisen tekijänoikeuslainsäädännön;
- h) asiantuntijoiden vaihtoa ja koulutusta;
- i) julkishallinnon sähköistämistä.

28 ARTIKLA

Yhteistyö audiovisuaalialalla

Osapuolet sopivat edistävänsä yhteistyötä audiovisuaalialalla ja yleisemminkin tiedotusvälineiden alalla toteuttamalla koulutusta sekä audiovisuaalisen toiminnan kehittämistä ja tuotanto- ja levitystoimintaa koskevia yhteisiä toimia. Yhteistyössä noudatetaan asianomaisia kansallisia tekijänoikeussäännöksiä ja alan kansainvälisiä sopimuksia.

29 ARTIKLA

Yhteistyö matkailualalla

Osapuolet sopivat, että tämän alan yhteistyöllä pyritään seuraavaan:

- a) määritetään parhaat menettelytavat matkailun tasapainoisen ja kestäväen kehityksen varmistamiseksi Andien alueella;
- b) parannetaan matkailijoille tarjottavien palvelujen laatua;
- c) lisätään yleistä tietoisuutta matkailun taloudellisesta ja sosiaalisesta merkityksestä Andien alueen kehitykselle;
- d) edistetään ja kehitetään ekomatkailua;
- e) edistetään matkailualan yhteisten toimintaperiaatteiden käyttöönottoa Andien yhteisössä.

30 ARTIKLA

Rahoituslaitosten välinen yhteistyö

Osapuolet sopivat edistävänsä kansallisten ja alueellisten rahoituslaitosten välistä yhteistyötä omien tarpeidensa sekä alaa koskevien ohjelmiensa ja lainsäädäntönsä mukaisesti.

31 ARTIKLA

Yhteistyö investointien edistämisen alalla

1. Osapuolet sopivat edistävänsä toimivaltansa rajoissa vastavuoroisia investointeja suosivia vakaita olosuhteita.
2. Yhteistyöhön sisältyy erityisesti seuraavaa:
 - a) investointilainsäädäntöä ja -mahdollisuuksia koskevien tietojen vaihto- ja jakelujärjestelmien edistäminen ja kehittäminen;

- b) investointeja kummankin osapuolen alueella edistävän oikeudellisen kehyksen luominen tekemällä tarvittaessa investointien edistämistä ja suojaamista sekä kaksinkertaisen verotuksen poistamista koskevia kahdenvälisiä sopimuksia molempien osapuolten jäsenvaltioiden kesken;
- c) yhtenäisten ja yksinkertaistettujen hallintomenettelyjen kehittäminen;
- d) yhteisyritysjärjestelmien kehittäminen.

32 ARTIKLA

Makrotaloutta koskeva vuoropuhelu

1. Osapuolet sopivat, että yhteistyöllä pyritään edistämään makrotalouspolitiikkaa ja alan suuntauksia koskevaa tietojenvaihtoa sekä yhteismarkkinoiden yhteydessä toteutettavasta makrotalouspolitiikkojen yhteensovittamisesta saatavien kokemusten vaihtoa.
2. Osapuolet pyrkivät myös syventämään viranomaistensa vuoropuhelua makrotaloudellisista kysymyksistä muun muassa raha- ja finanssipolitiikan, julkisen talouden, ulkomaanvelan ja makrotalouden vakauttamisen aloilla.

33 ARTIKLA

Yhteistyö tilastoalalla

1. Osapuolet sopivat, että tärkeimpänä tavoitteena on tilastointimenetelmien ja -ohjelmien yhdenmukaistaminen, jotta osapuolet voisivat käyttää toistensa tilastotietoja, jotka koskevat tavara- ja palvelukauppaa tai yleisesti ottaen mitä tahansa tämän sopimuksen soveltamisalaan kuuluvaa alaa, jolle voidaan laatia tilastoja.
2. Yhteistyöhön voi sisältyä muun muassa teknistä vaihtoa Andien yhteisön ja Euroopan unionin jäsenvaltioiden tilastokeskusten sekä Eurostatin välillä, yhteisten tiedon keruu-, analyysi- ja tulkintamenetelmien kehittämistä ja seminaarien, työpajojen ja tilastoalan koulutusohjelmien järjestämistä.

34 ARTIKLA

Yhteistyö kuluttajansuojan alalla

1. Osapuolet sopivat, että tämän alan yhteistyön tavoitteena on niiden kuluttajansuojaohjelmien saattaminen yhteensopiviksi.

2. Yhteistyöhön voi mahdollisuuksien mukaan sisältyä seuraavaa:
 - a) osapuolten kuluttajalainsäädäntöjen yhdenmukaistaminen kaupan esteiden välttämiseksi samalla, kun varmistetaan kuluttajansuojan tason säilyminen korkeana;
 - b) järjestelmien perustaminen vastavuoroista tietojenvaihtoa varten ja niiden kehittäminen, esimerkkinä elintarvikkeita ja rehuja koskeva nopean varoituksen järjestelmä, jossa varoitetaan ihmisille ja eläimille aiheutuvista terveysriskeistä;
 - c) parannetaan valmiuksia panna terveys- ja kasvinsuojelutoimenpiteet täytäntöön markkinoillepääsyn helpottamiseksi sekä varmistetaan asianmukainen terveyden suojele riittävästä avoimuudesta, syrjimättömyydestä ja ennakoitavuudesta huolehtimalla;
 - d) tuetaan kuluttajajärjestöjen välistä yhteistyötä ja tietojenvaihtoa;
 - e) tuetaan Andien yhteisön työryhmää, joka käsittelee kansalaisyhteiskunnan osallistumista kuluttajien oikeuksien suojeleluun.

35 ARTIKLA

Yhteistyö tietosuojan alalla

1. Osapuolet sopivat edistävänsä korkeatasoisen suojan toteutumista henkilötietojen ja muiden tietojen käsittelyn yhteydessä tiukimpien kansainvälisten normien mukaisesti.

2. Osapuolet sopivat myös tekevänsä yhteistyötä henkilötietojen suojan parantamiseksi ja poistaakseen näiden tietojen vapaata liikkuvuutta osapuolten välillä haittaavat, tietojen riittämättömästä suojasta johtuvat esteet.

36 ARTIKLA

Yhteistyö tieteen ja teknologian alalla

1. Osapuolet sopivat, että tiede- ja teknologiayhteistyö toteutetaan niiden yhteisen edun ja niiden soveltamien politiikkojen mukaisesti erityisesti siltä osin kuin on kyse tutkimuksen tuloksena syntyvien teollis- ja tekijänoikeuksien käyttöä koskevista säännöistä. Yhteistyön tavoitteena on:

- a) edistää tieteen ja teknologian kehitystä Andien alueella;
- b) vaihtaa tieteellistä tutkimusta ja teknologiaa koskevia tietoja ja kokemuksia alueellisella tasolla, erityisesti politiikan ja ohjelmien täytäntöönpanon osalta;
- c) edistää inhimillisten voimavarojen kehittämistä ja asianmukaisen toimielinrakenteen luomista tutkimus- ja kehitystoimintaa varten;

- d) edistää osapuolten tiedeyhteisöjen keskinäisiä suhteita ja yhteisten tieteellisten ja teknologisten tutkimushankkeiden kehittämistä;
 - e) kannustaa molempien osapuolten yrityksiä osallistumaan tiede- ja teknologiayhteistyöhön ja erityisesti innovoinnin edistämiseen;
 - f) edistää innovointia ja teknologian siirtoa osapuolten välillä, sähköiset viranomaispalvelut ja ympäristöä säästävä teknologia mukaan luettuina.
2. Molempien osapuolten korkeakouluja, tutkimuskeskuksia ja tuotantosektoria sekä erityisesti pieniä ja keskisuuria yrityksiä rohkaistaan osallistumaan yhteistyöhön.
3. Osapuolet sopivat edistävänsä tiede- ja teknologiayhteistyötä kummankin alueen yliopistojen, tutkimuslaitosten ja tuotantosektorien välillä, mikä käsittää myös apurahojen myöntämisen sekä opiskelijoiden ja erityisasiantuntijoiden vaihdon.
4. Osapuolet sopivat myös edistävänsä Andien maiden osallistumista Euroopan yhteisön teknologia- ja kehitysohjelmiin kolmansien maiden oikeussubjektien osallistumista koskevien yhteisön säännösten mukaisesti.

37 ARTIKLA

Koulutusalan yhteistyö

1. Osapuolet sopivat, että tämän alan yhteistyöllä pyritään parantamaan yleissivistävää ja ammatillista koulutusta. Erityistä huomiota kiinnitetään nuorten, naisten ja ikääntyneiden ihmisten mahdollisuuksiin saada koulutusta, tekniset kurssit, korkeakoulutus ja ammatillinen koulutus mukaan luettuina, sekä Yhdistyneiden Kansakuntien vuosituhatjulistuksessa tältä osin asetettujen kehitystavoitteiden saavuttamiseen.
2. Osapuolet sopivat tiivistävänsä yhteistyötään yleissivistävän ja ammatillisen koulutuksen alalla ja tukevansa yliopistojen ja yritysten keskinäistä yhteistyötä johtotehtävissä työskentelevän henkilöstön asiantuntemuksen lisäämiseksi.
3. Osapuolet sopivat lisäksi kiinnittävänsä erityistä huomiota keskitettyihin yhteistyötoimiin ja monialaisiin ohjelmiin (ALFA, ALBAN), joiden avulla voidaan solmia pysyviä yhteyksiä sopimuspuolten asiantuntijaelinten välille ja edistää kokemusten ja teknisten voimavarojen vaihtoa ja yhteistä käyttöä.
4. Tämän alan yhteistyöllä voidaan lisäksi tukea Andien maiden koulutusalan toimintasuunnitelmaa, joka käsittää muiden ohjelmien ohella Andien alueen koulutusjärjestelmien yhdenmukaistamisen, koulutustilastoja koskevan tietojärjestelmän täytäntöönpanon ja monikulttuurisen opetuksen.

38 ARTIKLA

Yhteistyö ympäristön ja biologisen monimuotoisuuden alalla

1. Osapuolet sopivat, että tämän alan yhteistyöllä pyritään edistämään ympäristönsuojelua kestävän kehityksen tavoitteiden mukaisesti. Köyhyyden ja ympäristön välistä yhteyttä sekä taloudellisen toiminnan ympäristövaikutuksia pidetään tässä suhteessa tärkeinä tekijöinä. Yhteistyöllä olisi myös edistettävä monenvälisten ympäristösopimusten sekä muiden kansainvälisten sopimusten ratifioimista ja täytäntöönpanoa muun muassa ilmastonmuutoksen, biologisen monimuotoisuuden, aavikoitumisen ja kemikaalien hallinnan aloilla.
2. Yhteistyössä keskitytään erityisesti seuraavaan:
 - a) ympäristön tilan heikentymisen ehkäisy;
 - b) luonnonvarojen suojelun ja kestävän hoidon (mukaan luettuina biologinen monimuotoisuus, vuoristoekosysteemit ja geenivarat) edistäminen Andien trooppisen alueen biologista monimuotoisuutta koskevan strategian huomioon ottamalla;
 - c) ympäristölainsäädännöstä ja molempien osapuolten alueella esiintyvistä ympäristöongelmista saatujen tietojen ja kokemusten vaihto;

- d) ympäristöasioiden hallinnan tehostaminen kaikilla aloilla ja kaikilla hallinnon tasoilla;
- e) ympäristökasvatuksen, valmiuksien kehittämisen ja kansalaisten osallistumisen edistäminen sekä yhteisten aluetason tutkimusohjelmien tukeminen;
- f) biologisen monimuotoisuuden kestäväään käyttöön liittyvän perimätiedon ja vastaavien perinteisten menetelmien suojele ja niiden käytön edistäminen.

39 ARTIKLA

Yhteistyö luonnonkatastrofien alalla

Osapuolet sopivat, että tämän alan yhteistyöllä pyritään vähentämään Andien alueen alttiutta luonnonkatastrofeille parantamalla alueellisia suunnittelu- ja ehkäisyvalmiuksia, yhdenmukaistamalla oikeudellista kehystä ja tehostamalla eri instituutioiden välistä koordinaatiota.

40 ARTIKLA

Kulttuuriyhteistyö ja kulttuuriperinnön vaaliminen

1. Osapuolet sopivat laajentavansa tämän alan yhteistyötä sekä alueidensa kulttuurisiteitä ja kulttuurialan toimijoiden välisiä yhteyksiä.

2. Tavoitteena on edistää osapuolten välistä kulttuuriyhteistyötä ottaen tässä yhteydessä huomioon Euroopan unionin jäsenvaltioiden kahdenväliset ohjelmat ja niiden synergiaedut.
3. Yhteistyössä noudatetaan asianomaisia kansallisia tekijänoikeussäännöksiä ja alan kansainvälisiä sopimuksia.
4. Yhteistyö voi kattaa kulttuurin kaikki osa-alueet, muun muassa seuraavat:
 - a) kirjallisuuden kääntäminen;
 - b) kansallisomaisuuden konservointi, restaurointi ja elävöittäminen;
 - c) kulttuuritapahtumat kuten taide- ja käsityönäyttelyt ja musiikki-, tanssi- ja teatteriesitykset sekä taiteilijoita ja kulttuurialan ammattilaisia koskeva vaihto;
 - d) kulttuurisen monimuotoisuuden edistäminen;
 - e) nuorisovaihto;
 - f) kulttuurielinkeinojen kehittäminen;

- g) kulttuuriomaisuuden vaaliminen;
- h) kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden esineiden laittoman kaupan estäminen ja selvittäminen osapuolten allekirjoittamien kansainvälisten yleissopimusten mukaisesti.

41 ARTIKLA

Terveysalan yhteistyö

1. Osapuolet sopivat tekevänsä yhteistyötä terveysalalla tavoitteenaan tukea alan uudistuksia, joilla pyritään luomaan tasapuolisia ja köyhien tarpeet huomioon ottavia terveydenhoitopalveluja, sekä oikeudenmukaisia rahoitusmekanismeja, joiden ansiosta on helpompi turvata köyhien mahdollisuudet terveydenhoitoon.
2. Osapuolet ovat yhtä mieltä siitä, että tautien ensivaiheen ennaltaehkäisyssä on otettava huomioon myös sellaiset tekijät kuin koulutus sekä vesi- ja jätevesihuolto. Tältä osin osapuolet pyrkivät Maailman kauppajärjestön asiaa koskevia sääntöjä noudattaen lujittamaan ja kehittämään terveydenhuoltoalaa laajemmalle ulottuvia kumppanuuksia vuosituhattulistuksen kehitystavoitteiden saavuttamiseksi erityisesti aidsin, malarian ja tuberkuloosin torjunnassa. Lisäksi tarvitaan kumppanuuksia järjestäytyneen kansalaisyhteiskunnan, kansalaisjärjestöjen ja yksityissektorin kanssa, jotta voidaan edistää sukupuolierot huomioon ottavalla tavalla seksuaali- ja lisääntymisterveyttä ja niihin liittyviä oikeuksia sekä tehdä työtä nuorten parissa sukupuolitautilien ja ei-toivottujen raskauksien välttämiseksi.

3. Osapuolet sopivat tekensä yhteistyötä perusinfrastruktuurin kuten vedenhankinta- ja viemäröintijärjestelmien kehittämiseksi.

42 ARTIKLA

Sosiaalialan yhteistyö

1. Osapuolet sopivat tekensä yhteistyötä edistääkseen työmarkkinaosapuolten osallistumista vuoropuheluun elin- ja työoloista, sosiaalisesta suojelusta ja yhteiskuntaan sopeuttamisesta.
2. Yhteistyöllä olisi tuettava niitä poliittisia, taloudellisia ja sosiaalisia yhteistyöprosesseja, joiden tarkoituksena on edistää kokonaisvaltaista kehitystä köyhyyden vähentämiseen ja työpaikkojen luomiseen tähtäävien strategioiden yhteydessä.
3. Osapuolet pitävät tärkeänä sosiaalista kehitystä, jonka on edettävä rinnan taloudellisen kehityksen kanssa, ja ne sopivat pyrkivänsä ensisijaisesti edistämään Kansainvälisen työjärjestön yleissopimuksissa määriteltyjen työelämän perusperiaatteiden ja -oikeuksien eli perustyönormien noudattamista.

4. Osapuolet ovat yhtä mieltä siitä, että tämän alan yhteistyössä voidaan ottaa huomioon Andien yhteisön yhteiskuntapoliittinen ohjelma, joka keskittyy kahteen peruskysymykseen eli Andien alueen yhteismarkkinoihin ja alueellista yhteenkuuluvuutta ja köyhyyden vähentämistä edistävien mekanismien kehittämiseen.
5. Osapuolet voivat tehdä yhteistyötä kaikissa edellä mainittuihin aloihin liittyvissä ja niille kummallekin tärkeissä kysymyksissä.
6. Toimenpiteet sovitetaan yhteen Euroopan unionin jäsenvaltioiden ja alan kansainvälisten järjestöjen toimenpiteiden kanssa.
7. Osapuolet voivat tarvittaessa ja omia menettelyjään noudattaen käydä tätä vuoropuhelua yhteensovitettusti Euroopan talous- ja sosiaalikomitean ja vastaavan Andien yhteisön toimielimen kanssa.

43 ARTIKLA

Järjestäytyneen kansalaisyhteiskunnan osallistuminen yhteistyöhön

1. Osapuolet tunnustavat järjestäytyneen kansalaisyhteiskunnan merkityksen yhteistyöprosessissa ja mahdollisen osallistumisen siihen ja sopivat edistävänsä todellista vuoropuhelua kansalaisyhteiskunnan kanssa ja sen tosiasiallista osallistumista yhteistyöhön.

2. Jollei osapuolten oikeudellisista ja hallinnollisista säännöksistä ja määräyksistä muuta johdu, järjestäytynyt kansalaisyhteiskunta voi:
- a) tulla kuulluksi kansallisen päätöksenteon yhteydessä demokratian periaatteiden mukaisesti;
 - b) saada tietoja kehitys- ja yhteistyöstrategioista ja alakohtaisista politiikoista ja osallistua niitä koskeviin neuvotteluihin, erityisesti jos on kyse sitä koskevista aloista, kaikki kehitysprosessin vaiheet mukaan luettuina;
 - c) saada keskeisillä aloilla rahallista tukea, jos kunkin osapuolen säännöt sen sallivat, sekä tukea valmiuksien kehittämistä;
 - d) osallistua sitä koskevilla aloilla yhteistyöohjelmien täytäntöönpanoon.

44 ARTIKLA

Yhteistyö sukupuolten tasa-arvon alalla

Osapuolet sopivat, että tämän alan yhteistyöllä vahvistetaan osaltaan toimintalinjoja ja ohjelmia, joilla pyritään varmistamaan naisten ja miesten tasavertainen osallistuminen politiikan ja yhteiskunta-, talous- ja kulttuurielämän kaikilla aloilla, tarvittaessa myös naisia suosivien toimenpiteiden avulla. Yhteistyöllä pyritään myös parantamaan naisten mahdollisuuksia saada käyttöönsä kaikki ne resurssit, joita he tarvitsevat perusoikeuksiensa täysimääräiseen hyödyntämiseen.

45 ARTIKLA

Alkuperäisväestöä koskeva yhteistyö

1. Osapuolet sopivat, että tämän alan yhteistyössä pyritään luomaan ja kehittämään kumppanuuksia alkuperäisväestöjen kanssa köyhyyden hävittämisen, luonnonvarojen kestävän hoidon ja ihmisoikeuksien ja demokratian kunnioittamisen edistämisen yhteydessä.
2. Osapuolet sopivat myös toimivansa yhteistyössä turvatakseen riittävän suojan alkuperäisväestön ja paikallisten yhteisöjen perinnetiedolle ja perinteisille keksinnöille ja toimintamalleille eli suojaamaan perinteistä elämäntapaa, jonka säilyminen on biologisen monimuotoisuuden suojelun ja kestävän käytön kannalta olennaisen tärkeää, sekä edistääkseen kyseisen tiedon käyttöön perustuvien etujen tasapuolista jakautumista.
3. Sen lisäksi, että osapuolet ottavat alkuperäisväestön tilanteen järjestelmällisesti huomioon kehitysyhteistyön kaikilla tasoilla, ne ottavat sen erityisaseman huomioon eri alojen politiikkansa suunnittelussa ja vahvistavat alkuperäisväestöä edustavien järjestöjen valmiuksia lisätäkseen kehitysyhteistyöstä alkuperäisväestöön kohdistuvia myönteisiä vaikutuksia.

4. Tämän alan yhteistyöllä voidaan tukea alkuperäisväestön etujärjestöjä kuten alkuperäisväestön oikeuksia käsittelevää työryhmää, joka on Andien integraatiojärjestelmään kuuluva neuvoa-antava elin.

46 ARTIKLA

Kotiseudultaan siirtymään joutunutta väestöä ja laittomien aseellisten ryhmien entisiä jäseniä koskeva yhteistyö

1. Osapuolet sopivat, että kotiseudultaan siirtymään joutuneen väestön ja laittomien aseellisten ryhmien entisten jäsenten hyväksi tehtävällä yhteistyöllä pyritään osaltaan huolehtimaan näiden ihmisten perustarpeista humanitaarisen avun päättymisen jälkeen, kunnes heidän asemaansa koskevaan ongelmaan löydetään pidempiaikainen ratkaisu.
2. Yhteistyöhön voivat kuulua muun muassa seuraavat toimet:
 - a) pyrkiminen omavaraisuuteen sekä kotiseudultaan siirtymään joutuneen väestön ja laittomien aseellisten ryhmien entisten jäsenten sopeuttaminen takaisin normaaliin yhteiskuntaelämään;
 - b) tuki vastaanottaville paikallisyhteisöille ja paluumuuttoalueille kotiseudultaan siirtymään joutuneen väestön ja laittomien aseellisten ryhmien entisten jäsenten hyväksytyksi tulemisen ja sopeutumisen helpottamiseksi;

- c) tuki kyseisten ihmisten vapaaehtoiselle paluumuutolle ja asettautumiselle alkuperäiseen kotimaahansa tai muihin maihin, jos olosuhteet sen sallivat;
- d) toimet, joilla pyritään auttamaan näitä ihmisiä saamaan takaisin omaisuutensa tai omistusoikeutensa, ja heitä vastaan tehtyjen ihmisoikeusloukkausten oikeudellista käsittelyä varten annettava apu;
- e) institutionaalisen toimintakyvyn vahvistaminen maissa, joita kyseiset ongelmat koskevat.

47 ARTIKLA

Yhteistyö laittomien huumausaineiden ja niihin liittyvän järjestäytyneen rikollisuuden torjumiseksi

1. Osapuolet sopivat yhteisvastuuperiaatteen pohjalta ja täydennyksenä huumausaineiden torjuntaa koskevalle Euroopan unionin ja Andien yhteisön korkean tason vuoropuhelulle sekä huumausaineiden ja psykotrooppisten aineiden laittomassa valmistuksessa usein käytettäviä huumausaineiden esiasteita ja kemiallisia aineita koskeviin sopimukseen liittyviä kysymyksiä käsittelevän yhteisen seurantaryhmän työlle, että tämän alan yhteistyöllä pyritään sovittamaan yhteen ja tehostamaan yhteisiä ponnisteluja ehkäistä ja rajoittaa yhteyksiä, joihin laittomia huumausaineita koskeva maailmanlaajuinen ongelma perustuu. Osapuolet sopivat myös, että ne pyrkivät torjumaan huumausaineiden kauppaan liittyvää järjestäytynyttä rikollisuutta muun muassa kansainvälisten järjestöjen ja elinten välityksellä. Osapuolet sopivat, että tähän tarkoitukseen käytetään myös Euroopan unionin sekä Latinalaisen Amerikan ja Karibian maiden huumeidentorjunnan koordinointi- ja yhteistyöjärjestelmää.

2. Osapuolet toteuttavat tällä alalla yhteistyössä erityisesti seuraavia toimia:
 - a) huumausaineiden väärinkäytön ehkäisemiseen tähtäävät ohjelmat;
 - b) huumausaineiden väärinkäyttäjille kohdistetut koulutus-, valistus-, hoito- ja kuntoutushankkeet;
 - c) hankkeet, joilla pyritään yhdenmukaistamaan alan lainsäädäntöä ja toimia Andien yhteisön maissa;
 - d) yhteiset tutkimusohjelmat;
 - e) tehokkaat toimenpiteet ja yhteistyötoimet, joilla pyritään tukemaan ja vakiinnuttamaan vaihtoehtoisia toimintamuotoja ja joihin myös asianomaiset yhteisöt osallistuvat;
 - f) toimenpiteet, joilla pyritään estämään uusien lainvastaisten huumekasvien viljely ja niiden tuominen alueille, joilla ympäristö on haavoittuvaa tai joilla tällaisia kasveja ei ole aikaisemmin viljelty;
 - g) tehokkaat toimenpiteet huumausaineiden esiasteiden väärinkäytön estämiseksi ja niiden kaupan valvomiseksi tavalla, joka vastaa Euroopan yhteisön ja toimivaltaisten kansainvälisten elinten hyväksymiä menettelytapoja sekä Euroopan yhteisön kunkin Andien maan kanssa 18 päivänä joulukuuta 1995 allekirjoittamien, huumausaineiden tai psykotrooppisten aineiden laittomassa valmistuksessa usein käytettäviä huumausaineiden esiasteita ja kemiallisia aineita koskevien sopimusten määräyksiä;

- h) toimien tehostaminen aseiden, ampumatarvikkeiden ja räjähteiden kaupan valvomiseksi.

48 ARTIKLA

Yhteistyö rahanpesun ja siihen liittyvän rikollisuuden torjumiseksi

1. Osapuolet sopivat tekevänsä yhteistyötä estääkseen rahoitusjärjestelmiensä käytön rahanpesuun, joka koskee rikollisella toiminnalla yleensä ja huumausaineiden kaupalla erityisesti saatuja varoja.
2. Yhteistyöhön sisältyy hallinnollista ja teknistä apua, jolla pyritään tukemaan alan säännösten ja määräysten laatimista ja täytäntöönpanoa sekä asianmukaisten normien ja mekanismien tehokasta soveltamista. Yhteistyöllä mahdollistetaan erityisesti asiaan liittyvien tietojen vaihtaminen ja sellaisten rahanpesun torjuntaa koskevien asianmukaisten normien käyttöönotto, jotka vastaavat Euroopan yhteisön ja alan kansainvälisten elinten, kuten rahanpesunvastaisen toimintaryhmän (Financial Action Task Force, FATF), hyväksymiä normeja. Alueellista yhteistyötä pyritään edistämään.

49 ARTIKLA

Muuttoliikettä koskeva yhteistyö

1. Osapuolet vahvistavat uudelleen, että ne pitävät alueidensa välisten muuttovirtojen yhteistä hallintaa tärkeänä. Yhteistyönsä lujittamiseksi osapuolet aloittavat kattavan vuoropuhelun kaikista muuttoliikettä koskevista kysymyksistä, joihin kuuluvat muun muassa laitton maahanmuutto, ihmisten salakuljetus ja ihmiskauppa sekä muuttoliikettä koskevien ongelmien sisällyttäminen kansallisiin taloudellisiin ja sosiaalisiin ohjelmiin alueilla, joilta muuttajat ovat lähtöisin, ottaen myös huomioon kyseisten kahden alueen väliset historialliset ja kulttuuriset siteet.
2. Yhteistyön perustaksi suoritetaan tarveanalyysi, jota varten osapuolet neuvottelevat keskenään ja joka toteutetaan asiaan liittyvän voimassa olevan yhteisön ja kansallisen lainsäädännön mukaisesti. Keskeisiä yhteistyöaloja ovat:
 - a) muuttoliikkeen perimmäiset syyt;
 - b) kansainvälistä suojelua koskevien kansallisten lainsäädäntöjen ja käytäntöjen kehittäminen ja täytäntöönpano pakolaisten oikeusasemasta vuonna 1951 tehdyn Geneven yleissopimuksen ja sen vuonna 1967 tehdyn pöytäkirjan sekä muiden asiaankuuluvien alueellisten ja kansainvälisten asiakirjojen määräysten noudattamiseksi ja palauttamiskiellon periaatteen noudattamisen varmistamiseksi;
 - c) maahanpääsyä koskevat säännöt sekä maahantuloluvan saaneiden henkilöiden oikeudet ja asema, maassa laillisesti asuvien henkilöiden oikeudenmukainen kohtelu ja heidän kotouttamisensa, laillisesti maahan muuttavien yleissivistävä ja ammatillinen koulutus sekä syrjinnän ja muukalaisvihan vastaiset toimenpiteet;

- d) tuloksellisten ja ennaltaehkäisevien toimintaperiaatteiden vahvistaminen laitonta maahanmuuttoa, muuttajien salakuljetusta ja ihmiskauppaa vastaan kiinnittäen myös huomiota siihen, millä tavoin salakuljettajien ja ihmiskauppaa harjoittavien verkostoja voidaan torjua ja toiminnan uhreja suojella;
 - e) maassa laittomasti oleskelevien henkilöiden palauttaminen inhimillisellä ja kunnioittavalla tavalla ja heidän takaisinottonsa 3 kohdan mukaisesti;
 - f) viisumikysymykset, jotka määritellään molempien osapuolten kannalta tärkeiksi, kuten viisumien myöntäminen kaupankäyntiin, opetukseen tai kulttuuritoimintaan liittyvistä syistä matkustaville henkilöille;
 - g) rajavalvonnan alalla kysymykset, jotka liittyvät järjestelyihin, koulutukseen, parhaisiin käytäntöihin ja muihin kentällä toteutettaviin käytännön toimiin, ja tarvittaessa myös varusteiden toimittaminen.
3. Laittoman maahanmuuton estämistä ja hallintaa koskevan yhteistyön yhteydessä osapuolet sopivat lisäksi, että ne ottavat takaisin laittomasti toiseen maahan pyrkivät kansalaisensa. Tätä varten:
- kukin Andien yhteisön maa ottaa pyydettyä ja ilman muita muodollisuuksia takaisin kaikki kansalaisensa, jotka oleskelevat laittomasti Euroopan unionin jäsenvaltion alueella, toimittaa kansalaisilleen asianmukaiset henkilöllisyysasiakirjat ja huolehtii asian edellyttämistä hallinnollisista toimista; ja

- kukin Euroopan unionin jäsenvaltio ottaa pyydettyä ja ilman muita muodollisuuksia takaisin kaikki kansalaisensa, jotka oleskelevat laittomasti Andien yhteisön maan alueella, toimittaa kansalaisilleen asianmukaiset henkilöllisyysasiakirjat ja huolehtii asian edellyttämistä hallinnollisista toimista.

Osapuolet sopivat, että ne tekevät pyynnöstä ja mahdollisimman pian takaisinottoon sovellettavia Euroopan unionin jäsenvaltioiden ja Andien yhteisön maiden erityisiä velvoitteita säätelevän sopimuksen. Kyseisessä sopimuksessa käsitellään myös muiden maiden kansalaisten ja kansalaisuudettomien henkilöiden takaisinottoa.

Tässä yhteydessä 'osapuolilla' tarkoitetaan yhteisöä, kaikkia sen jäsenvaltioita ja kaikkia Andien yhteisön maita.

50 ARTIKLA

Terrorismin vastainen yhteistyö

Osapuolet vahvistavat terrorismin vastaisen toiminnan tärkeyden ja sopivat tekevänsä yhteistyötä terroritekojen estämiseksi ja tukahduttamiseksi kansainvälisten sopimusten, Yhdistyneiden Kansakuntien asianomaisten päätöslauselmien sekä omien lakiensa ja muiden määräystensä mukaisesti. Ne toimivat erityisesti:

- a) Yhdistyneiden Kansakuntien turvallisuusneuvoston päätöslauselman nro 1373 sekä muiden asiaa koskevien Yhdistyneiden Kansakuntien päätöslauselmien, kansainvälisten sopimusten ja välineiden täysimääräisen täytäntöönpanon puitteissa;

- b) vaihtamalla tietoja terroristiryhmistä ja niiden tukiverkostoista kansainvälisen ja kansallisen oikeuden säännösten mukaisesti; ja
- c) keskustelemalla terrorismin vastaisista keinoista ja menetelmistä, myös teknisistä seikoista ja koulutuksesta, ja kertomalla kokemuksistaan terrorismin ennaltaehkäisyssä.

IV OSASTO

YLEISET MÄÄRÄYKSET JA LOPPUMÄÄRÄYKSET

51 ARTIKLA

Varat

1. Tässä sopimuksessa asetettujen yhteistyötavoitteiden edistämiseksi osapuolet sitoutuvat mahdollisuuksiensa mukaan ja omia kanaviaan käyttäen antamaan käyttöön tarvittavat resurssit, rahoitus mukaan luettuna.

2. Osapuolet toteuttavat lakiensa ja määräystensä mukaisesti ja toimivaltaisten viranomaistensa toimivaltaa rajoittamatta kaikki asianmukaiset toimet edistääkseen ja helpottaakseen Euroopan investointipankin toimintaa Andien yhteisössä sen omien menettelyjen ja rahoitusperiaatteiden mukaisesti.

3. Andien yhteisö ja sen jäsenmaat antavat Euroopan yhteisön asiantuntijoille tarvittavan käytännön tuen ja takuut näiden työn helpottamiseksi sekä myöntävät yhteistyötoimiin liittyvälle tuonnille verottomuuden Euroopan yhteisön ja kunkin Andien yhteisön maan kesken allekirjoitettujen puitesopimusten mukaisesti.

52 ARTIKLA

Institutionaalinen rakenne

1. Osapuolet sopivat säilyttävänsä sekakomitean, joka on perustettu Andien yhteisön kanssa vuonna 1983 tehdyllä yhteistyösopimuksella ja jonka asema säilytettiin vuoden 1993 puitesopimuksessa. Komitea kokoontuu vuorotellen Euroopan unionin ja Andien yhteisön alueella korkeiden virkamiesten tasolla. Sekakomitean kokousten esityslista vahvistetaan osapuolten yhteisymmärryksellä. Komitea antaa itse määräykset kokoustensa aikataulusta, puheenjohtajuudesta ja muista mahdollisesti esille tulevista seikoista, ja tarvittaessa myös alakomiteoiden perustamisesta.

2. Sekakomitea vastaa sopimuksen yleisestä täytäntöönpanosta. Komiteassa keskustellaan lisäksi kaikista osapuolten taloussuhteisiin vaikuttavista kysymyksistä, myös terveyteen ja kasvinsuojeluun liittyvistä seikoista ja myös siinä tapauksessa, että kyse on Andien yhteisön yksittäisistä jäsenmaista.
3. Sekakomiteaa avustamaan perustetaan neuvoa-antava sekakomitea, jonka tehtävänä on osaltaan edistää vuoropuhelua järjestäytyneen kansalaisyhteiskunnan taloudellisten ja yhteiskunnallisten järjestöjen kanssa.
4. Osapuolet rohkaisevat Euroopan parlamenttia ja Andien parlamenttia perustamaan tämän sopimuksen yhteydessä parlamenttien välisen valiokunnan aiemman käytännön mukaisesti.

53 ARTIKLA

Osapuolten määrittely

Tässä sopimuksessa 'osapuolilla' tarkoitetaan yhtäältä yhteisöä tai sen jäsenvaltioita taikka yhteisöä ja sen jäsenvaltioita Euroopan yhteisön perustamissopimuksessa vahvistettujen toimivaltojen mukaisesti ja toisaalta Andien yhteisöä tai sen jäsenmaita taikka Andien yhteisöä ja sen jäsenmaita niiden toimivallan mukaisesti. Sopimusta sovelletaan myös toimenpiteisiin, joita kansalliset, alueelliset tai paikalliset viranomaiset toteuttavat osapuolten alueella.

54 ARTIKLA

Voimaantulo

1. Tämä sopimus tulee voimaan sitä kuukautta seuraavan kuukauden ensimmäisenä päivänä, jonka aikana osapuolet ovat ilmoittaneet toisilleen sopimuksen voimaan tulemiseksi tarvittavien menettelyjen päätökseen saattamisesta.
2. Ilmoitukset lähetetään Euroopan unionin neuvoston pääsihteerille ja Andien yhteisön pääsihteerille, jotka ovat tämän sopimuksen tallettajia.
3. Tullessaan voimaan 1 kohdan mukaisesti tämä sopimus korvaa vuoden 1993 puitesopimuksen ja vuonna 1996 annetun poliittista vuoropuhelua koskevan yhteisen Rooman julistuksen.

55 ARTIKLA

Kesto

1. Tämä sopimus on voimassa rajoittamattoman ajan.

2. Osapuolet voivat irtisanoa tämän sopimuksen ilmoittamalla siitä kirjallisesti toiselle osapuolelle.
3. Irtisanominen tulee voimaan kuuden kuukauden kuluttua siitä, kun asiasta on ilmoitettu toiselle osapuolelle.

56 ARTIKLA

Velvoitteiden täyttäminen

1. Osapuolet toteuttavat kaikki tämän sopimuksen mukaisten velvoitteidensa täyttämiseksi tarvittavat yleiset tai erityiset toimenpiteet, ja varmistavat lisäksi, että ne toimivat tässä sopimuksessa vahvistettujen tavoitteiden mukaisesti.
2. Jos osapuoli katsoo, että toinen osapuoli on laiminlyönyt tästä sopimuksesta johtuvan velvoitteen täyttämisen, se voi toteuttaa asianmukaiset toimenpiteet. Ennen toimenpiteiden toteuttamista sen on toimitettava sekakomitealle 30 päivän kuluessa kaikki tilanteen perusteelliseen tarkasteluun tarvittavat tiedot, jotta ongelmaan löydettäisiin molempia osapuolia tyydyttävä ratkaisu.

Toimenpiteiden valinnassa etusijalle on asetettava tämän sopimuksen toimivuudelle vähiten häiriötä aiheuttavat toimenpiteet. Toimenpiteistä on ilmoitettava viipymättä sekakomitealle, jossa niistä keskustellaan toisen osapuolen sitä pyytäessä.

3. Poiketen siitä, mitä 2 kohdassa määrätään, osapuoli voi toteuttaa tarvittavat toimenpiteet välittömästi kansainvälisen oikeuden säännösten ja määräysten mukaisesti seuraavissa tapauksissa:

- a) jos sopimus irtisanotaan kansainvälisen oikeuden yleisten sääntöjen vastaisesti;
- b) jos toinen osapuoli rikkoo 1 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuja sopimuksen olennaisia osia.

Toinen osapuoli voi pyytää, että osapuolet kutsutaan 15 päivän kuluessa kiireelliseen kokoukseen, jossa tilannetta tarkastellaan perusteellisesti molempia osapuolia tyydyttävän ratkaisun löytämiseksi.

57 ARTIKLA

Tuleva kehitys

1. Osapuolet voivat yhteisesti sopia laajentavansa ja täydentävänsä sopimuksen soveltamisalaa lainsäädäntönsä mukaisesti tekemällä tiettyjä aloja tai toimintoja koskevia sopimuksia sopimuksen täytäntöönpanosta saatujen kokemusten perusteella.

2. Osapuolet voivat sopimuksen täytäntöönpanon yhteydessä saatujen kokemusten perusteella tehdä ehdotuksia yhteistyön laajentamiseksi kaikilla aloilla.
3. Mitään yhteistyömahdollisuutta ei suljeta pois ennalta. Osapuolet voivat hyödyntää sekakomiteaa selvittäessään käytännön mahdollisuuksia keskinäisen edun mukaiseen yhteistyöhön.

58 ARTIKLA

Tietosuoja

Osapuolet sopivat, että tietosuoja taataan kaikilla aloilla, joilla tapahtuu henkilötietojen vaihtoa.

Osapuolet sopivat varmistavansa korkeatasoisen suojan henkilötietojen ja muiden tietojen käsittelyn yhteydessä tiukimpien kansainvälisten normien mukaisesti.

59 ARTIKLA

Alueellinen soveltaminen

Tätä sopimusta sovelletaan alueeseen, johon Euroopan yhteisön perustamissopimusta sovelletaan siinä määrättyjen edellytysten mukaisesti sekä Andien yhteisön ja sen jäsenmaiden Bolivian, Ecuadorin, Kolumbian, Perun ja Venezuelan alueisiin.

60 ARTIKLA

Todistusvoimaiset tekstit

Tämä sopimus laaditaan kahtena kappaleena englannin, espanjan, hollannin, italian, kreikan, portugalin, ranskan, ruotsin, saksan, suomen ja tanskan kielellä, ja kukin teksti on yhtä todistusvoimainen.